

N:o 31.

Ank. till Riksd. Kansli den 15 Mars 1881, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 23 kap. Strafflagen.

Lag-Utskottet får härmed afgifva utlåtande öfver den framställning angående tillägg till 23 kap. 3 § Strafflagen, Riksdagens Justitieombudsman gjort uti sin embetsberättelse för sistlidna år, och hvilken framställning är af följande lydelse:

“Ett aktiebolag, hvars bolagsordning var af Kongl. Maj:t fastställd, och som hade till ändamål att förädla, tillgodogöra och realisera skogseffekter samt idka handel med lifsmedel, blef försatt i konkurs-tillstånd. Uti den för borgenärerne af gode männen framlagda berättelse anmäldes, att bolaget fört kapitalbok, kassabok, afräkningsbok, protokollsbok, aktiebok och journal, men att *brefbok saknades*, samt att åtskilliga *raderingar och öfverstrykningar förekomme i räkenskaperna*, särdeles i kassaboken.

“Enligt bolagsordningen ålåg det bolagets förvaltare att föra bolagets räkenskaper.

“Åtskillige borgenärer framstälde hos konkursdomstolen yrkande om ansvar å förvaltaren, som tillika varit delegare och styrelseledamot i bolaget, för det han visat uppenbar vårdslöshet emot bolagets borgenärer bland annat derigenom att han, på sätt gode männen hade anmält, icke ordentligen fullgjort bolagets bokföring.

“Förvaltaren bestred åtalet, under förmenande, att han uti ifrågasvarande hänseende icke gjort sig skyldig till någon försummelse, som enligt lag medförde ansvar; men enär förvaltaren visat uppenbar vård-

löshet mot bolagets borgenärer derigenom, att han icke fört någon brefbok, samt att han, som enligt bolagsordningen haft åliggande att föra bolagets räkenskaper, uti dem verkställt åtskilliga raderingar och öfverstrykningar, pröfvade Häradsrätten — som ansåg förvaltaren jemväl i andra hänseenden hafva visat vårdslöshet mot borgenärerne — jemlikt 23 kap. 3 § 3 och 4 mom. Strafflagen rättvist döma förvaltaren att hållas fyra månader i fängelse.

“Uppå förvaltarens besvär förklarade Kongl. Svea Hofrätt, med ändring af Häradsrättens utslag, att förvaltaren icke kunde svårare anses, än att han, såsom förvunnen att ej hafva ordentligen fullgjort den bokföringsskyldighet honom ålegat, skulle för sålunda visad uppenbar vårdslöshet mot bolagets borgenärer, jemlikt 23 kap. 3 § Strafflagen, hållas i fängelse två månader.

“Förvaltaren anförde häröfver underdåniga besvär; och vid målets föredragning i Högsta Domstolen den 19 Januari 1880 förenade sig de fleste ledamöterna om detta yttrande:

“Enär med den oordentlighet i fullgörandet af stadgad bokföringsskyldighet, hvarför ansvar är stadgad i 23 kap. 3 § Strafflagen, afses vårdslöshet som gäldenär, hvilken kommit i konkurstillstånd, mot sina borgenärer visat, men till sådant brott icke är att hänföra den vårdslöshet, som klaganden må hafva ådagalagt i sitt åliggande att i egenkap af ifrågavarande aktiebolags förvaltare föra bolagets böcker, blef, med ändring af domstolarnes beslut, klaganden från det honom i målet ådömda ansvar befriad.“

“Grunden till detta domslut kan ej vara någon annan än den, att aktiebolaget betraktats såsom en persona moralis och såsom sådan icke underkastad ansvar efter Strafflagen, men då äro ock med detsamma ett aktiebolags borgenärer helt och hållet beröfvade det skydd, ofvan åberopade kapitel är afsedt att bereda borgenärer i allmänhet, emot konkursgäldenärs bedrägeri, oredlighet och vårdslöshet; och det kan icke väcka undran, om i vårt land, der under de senare åren antalet och betydningen af aktiebolag och deras affärsförhållanden vunnit så stor tillväxt och der dylika bolags iråkade obestånd ej längre hör till sällsyntheterna, nämnda domslut framkallat oro och bekymmer. Jag har derföre ansett det vara min pligt att på förhållandet fästa lagstiftarens uppmärksamhet, på det att, genom förtydligande eller tillägg, otydligheten eller ofullständigheten i den gällande lagstiftningen må varda afhulpen.

“I detta afseende har det synts mig ändamålsenligast att, efter 3 § 4 mom. i 23 kap. Strafflagen ett stadgande tilläggas af ungefärligen detta innehåll:

“Hvad i denna och de två föregående §§ af detta kapitel är stadgadt om bedräglig, oredlig eller vårdslös gäldenär i konkurs, gälle ock, i tillämpliga delar, om den eller dem, som i aktiebolag, hvars egendom blifvit till borgenärer afträdd, haft sig anförtrodt att bolagets angelägenheter omhänderhafva och förvalta.“

För tillämpning af ansvarsbestämmelserna i 23 kap. Strafflagen erfordras, att den gäldenär, mot hvilken enligt samma kapitel ansvar göres gällande, *kommitt i konkurstillstånd*.

Vid konkurs af sådant bolag, som omförmäles i 15 kap. Handelsbalken, möter nu icke, till följd af detta vilkor, någon svårighet i lagtillämpningen, enär de solidariske delegarne då ock hvar för sig försättas i konkurstillstånd och följaktligen kunna träffas af ansvarsbestämmelserna. Deremot är, i fråga om konkurs af aktiebolag, vare sig stadfäst af Konungen eller icke, förhållandet ett annat. Här uppstår icke i och med bolagets konkurs någon sådan för de särskilde aktieegarne; och mot den eller de personer, som i egenskap af disponent eller styrelseledamöter låtit komma sig till last bedrägeri, oredlighet eller uppenbar vårdslöshet mot bolagets borgenärer, kan, då de icke sjelfve äro gäldenärer, utan endast varit gäldenärens representanter, ansvar icke göras gällande enligt 23 kap. Strafflagen. I verkligheten kunna emellertid deras handlingar i deras omförmälda egenskap bära alldeles samma kännetecken, som de handlingar af gäldenär, som medföra straffpåföljd enligt nämnda kapitel, och rättsligen torde de derföre ock bära enligt samma grunder bedömas.

Så har äfven, efter hvad Utskottet inhemtat, skett uti den nya, nu gällande konkursordningen för tyska riket. Enligt denna skola nemligen de ansvarsbestämmelser, som äro meddelade beträffande enskild gäldenär, som instält sina betalningar eller med afseende å hvilkenens egendom konkursförfarande blifvit öppnadt, äfven vara tillämpliga ej mindre å ledamöter af styrelsen (denna kan äfven bestå af endast *en* person) för aktiebolag i allmänhet, äfvensom för en del bolagsföreningar med subsidiär solidarisk ansvarighet för medlemmarne, än ock å likvidatorer (likvidator) för handelsbolag eller nämnda föreningar, derest sådant bolag eller förening instält sina betalningar eller med afseende å dess egendom konkursförfarande blifvit öppnadt.

Lika med Justieombudsmannen, finner Utskottet en motsvarande lagbestämmelse äfven hos oss erforderlig. Det stadgande i ämnet, Utskottet nu föreslår, har emellertid erhållit en något olika uppställning mot den, Justitieombudsmannens förslag upptager, på det att fullt tyd-

ligen må framgå, att ansvarsbestämmelsen kan göras gällande endast mot medlem i bolagets styrelse eller syssloman med den ställning, att han eger för bolaget besluta, men att underordnade biträden vid bolagets förvaltning icke deraf träffas.

Utskottet anser lämpligast, att den nya bestämmelsen inrymmes uti en ny § med ordningsnumret 6, i följd hvaraf nuvarande 6 § skulle erhålla ordningsnumret 7.

På grund af hvad Utskottet sålunda anført, får Utskottet, med anledning af Justitieombudsmannens hemställan, vördsamt tillstyrka,

att Riksdagen ville för sin del besluta, att uti 23 kap. Strafflagen den 16 Februari 1864 skall införas en ny § under ordningsnumret 6 och nuvarande 6 § erhålla ordningsnumret 7, samt att de två sista §§ i 23 kap. nämnda lag skola lyda sålunda:

6 §.

Har aktiebolag kommit i konkurstillstånd, och finnes medlem af bolagets styrelse eller syssloman, som för bolaget eger besluta, hafva öfvat bedrägeri, brukat oredlighet eller visat uppenbar vårdslöshet mot bolagets borgenärer, vare skyldig till det ansvar, som för gäldenär i konkurs här ofvan är stadgadt.

7 §.

Brott, som i 2, 3 eller 4 § omförmälas, må ej åtalas af annan än målsegande.

Stockholm den 15 Mars 1881.

På Lag-Utskottets vägnar:

G. LAGERSTRÅLE.

Reservation:

af Herr *Asplund*.
